

AGG ZOLTÁN

Önkormányzati választások a megyei jogú városokban: folytonosság és megújulás

*Municipal Elections in Cities with County Rights:
Continuity and Renewal*

•
SZERZŐ:

AGG ZOLTÁN, egyetemi docens, Pannon Egyetem, Társadalomtudományi Intézet, comitatus91@gmail.com, ORCID: 0000-0002-9004-6234

JEL kód: K16, H70, H79, Z18

Kulcsszavak: megyei jogú városok • polgármesterek • civil szervezetek

Absztrakt: Összességében megőrizte pozícióit a Fidesz a megyei jogú városok önkormányzati testületeiben. Néhány városban sikerült visszaszerezni a polgármesteri pozíciót, más városokban viszont vesztek. Az ellenzéki pártok csak civil szervezetekkel összefogva tudtak nyerni. Ahol viszont felbomlott a kormányellenes összefogás, ott a Fidesz jelöltje nyert.

AUTHOR:

ZOLTÁN AGG, Associate Professor, University of Pannonia, Institute of Social Sciences, comitatus91@gmail.com, ORCID: 0000-0002-9004-6234

JEL code: K16, H70, H79, Z18

Keywords: cities with county rights • mayors • civil organizations

Abstract: Overall, Fidesz maintained its positions in the municipal councils of cities with county rights. The governing parties managed to reclaim the mayoral seats

in some cities, while in others, they lost the leadership position. Opposition parties could only achieve victories by collaborating with civil organizations. However, where the anti-government coalition disintegrated, the Fidesz candidate emerged victorious.

Az alábbiakban a szerző a 2024. évi önkormányzati választások ürügyén csupán néhány gondolatát szeretné megosztani egy-két témában („megyei jogúság”, választási rendszer) a Tisztelt Olvasóval. A területi korlátok miatt nincs lehetőség arra, hogy mindegyik megyei jogú várossal foglalkozzunk, így aki a polgármester-választások részletes adatait e cikkből szeretné megtudni, annak a Nemzeti Választási Iroda honlapját tudjuk ajánlani.¹

De mégis, miért érdekes pont a megyei jogú városokkal foglalkozni? Miért fontos az, hogy mi történt Baján, s miért nem annyira érdekes Mosonmagyaróvár vagy Pápa?

A megyei jogú városok a médiában ezúttal is kiemelt figyelmet kaptak, pedig ezek a városok társadalmi és gazdasági szempontból nincsenek egy „súlycsoportban”, hiszen például Debrecen és Baja sem a népességszámát, sem a gazdasági erejét tekintve nem összehasonlítható. E két várost emiatt akár külön kategóriába is sorolhatnánk, pedig a jogi státusuk azonos.

A megyei jogú városoknak ezt a kategorizálását a regionális tudomány képviselői el is elvégezték. Négy szint elkülönítését tanácsolták (vö. Rechnitzer, 2019). Ezek a regionális központok, a nagyvárosok, a megyeszékhelyek és az egyéb megyei jogú városok. Ezek az úgynevezett megyei státuszú városok, amelyek között a „nagyvárosok” közé a szerző, az öt régióközponton (Debrecen, Miskolc, Szeged, Pécs, Győr) túl, a 100 ezer főnél népesebb további három települést sorolta (Kecskemét, Nyíregyháza, Székesfehérvár), bár az utóbbi lakosságának lélekszáma, a 2022-es népszámlálás szerint, már visszaesett 95 ezer fő környékére. Az önkormányzati törvény 1994-ben esedékes módosításának előkészítésekor az is felmerült, hogy megszüntetnék a megyei jogú városi címet, helyette újra bevezetnék a „megyei város” kategóriáját, melybe az összes megyeszékhely is beletartozna. „Közülük emelkedhetnének ki az úgynevezett nagyvárosok: százezer feletti lakossággal, ha regionális szerepkörrel is rendelkeznek. A BM javaslatai szerint e nagyvárosok élén is főpolgármesterek állnának...” (Megyei Hírlap Tudósítások 1993. november p. 13 (az) tudósítása!)

A Comitatusban nemrég az is megjelent, hogy az utóbbi évtized területpolitikája nem igazolta vissza ezt a többször javasolt fogalmi differenciálást, sőt még a regionális központok fejlesztése sem vált prioritássá az ország egészének javát szolgálva (Somlyódiné, 2024:210–211.).

A megyei jogú városok közjogi szerepe és a valós társadalmi, gazdasági súlya nincsen összhangban, hiszen egy regionális központ, vagy akár egy megyeszékhely nem értelmezhető a vonzáskörzete nélkül, miközben a megyei jogú város közjogilag el van választva a környékétől (érdekes helyzet a közigazgatásban, hogy ez a járásek esetében nem így van, most nincsenek „járási jogú” városok.) A „nagyvárosok” fejlesztésénél fontos volt a Modern Városok Programja, de ebben az esetben is a pontszerű fejlesztés volt a jellemző (Somlyódiné, 2024:212.).

A 2024-es választásokon a megyei jogú városokban a pozícióban lévő polgármesterek döntő többségét újjáválasztották, az igazi változás az előző alkalommal, 2019-ben volt, hiszen azt megelőző ciklusban csak két megyei jogú városhoz (Szegedhez és Salgótarjánhoz) volt ellenzéki polgármestere. (Az alábbiakban ezért foglalkozom, mint kiindulóponttal és

viszonyítási alappal, a 2019-es és a korábbi megyei jogú önkormányzati választásokkal is; annál is inkább, mivel erről az elmúlt öt évben a folyóiratunkban nem jelent meg publikáció.)

A kormányközeli lapok azért is üdvözölték az eredményeket, hiszen a nagy politikai felbolydulás ellenére összességében sikerült megtartani a Fidesz pozícióit, sőt vissza is tudtak hódítani néhány várost. Ugyanakkor komoly veszteségeik is voltak. (Ezek közül is a legnagyobb figyelmet Győr városa keltette.)

A médiumok ingerküszöbét a legutóbbi önkormányzati választásoknál – a fővárosi főpolgármester-választás mellett – csupán néhány megyei jogú város polgármesteri pozíciójáért folytatott harc érte el. A győri szappanopera is folytatódott, ezért szinte mindegyik internetes portál címsoraiban és/vagy a cikket felvezető leadben megemlítette, hogy a Rába-parti városban a szavazópolgárok polgármestert váltottak. (Pl. Index 2024.)

A 2019-es választásoktól eltérően ezúttal nem az volt a tét, hogy működik-e az úgynevezett „baloldali” ellenzéki összefogás a Fidesz által dominált politikai térben.

Itt engedtessek meg egy rövid kitérőt a „minek nevezzelek” témakörében. A mai kormányoldal versus ellenzék dichotómiában csak jobb híján alkalmazom a jobboldal/baloldal megkülönböztetést annak ellenére, hogy sem a Fidesz nem tekinthető a hagyományos értelemben jobboldali, sem az ellenzéki összefogás nem tekinthető a hagyományos értelemben baloldali erőnek, ez utóbbiban ráadásul erőteljes törésvonalak vannak. (Vö. Péli, 2021.)

Politológiai közhely, hogy az „ellenzéki összefogás” pártjai között nem csak baloldali: MSZP, DK, hanem jobboldali: Jobbik, liberális: Momentum és zöld: LMP, Párbeszéd formációk is vannak, illetve voltak.

A fideszes politikuskok szeretik magukat a „nemzeti oldal” képviselőinek tekinteni, míg az ellenzéki összefogás képviselői magukról, mint „demokratikus pártokról” beszélnek, s akár ezeket a narratívákat is átvehetném, de ezzel mindkét oldalról elveszíteném a tudományos tárgyilagosságnak még a látszatát is. Kormánypártokról és ellenzékéről beszélni az önkormányzatoknál – az országos politikai életben elfogadott narratívát átvéve – pedig azért furcsa, mert sok város esetében az elemzés tárgya éppen az, hogy a Fidesz ellenzékébe szorult, miközben a kormánykritikus/kormányellenes politikai erők kerültek a helyi önkormányzatokban hatalomra.

A polgármester-váltás a kormányoldal és az ellenzék között a legtöbb esetben akkor történt meg, ha valamelyik politikai erő megosztottan indult. Így amikor a civil szervezetek és a korábban velük szövetséges politikai pártok külön indultak, gyakorlatilag a saját esélyeiket veszítették el. Azok a polgármesterek így például Baján vagy Egerben, ahol a korábbi támogatópárt(ok) szakított(ak) velük, szintén veszítettek. (Egerben a 2019-ben eredetileg jobbikosként, összellenzéki támogatással megválasztott Mirkóczki Ádám már 2020 júniusában kilépett a Jobbikból,² 2024-ben egyesületi színekben indult és veszített. Baja városára még visszatérünk.)

Volt, amikor személyes konfliktusok már a ciklus közben is terhelték a polgármester és a támogatók kapcsolati rendszerét. A baloldali ellenzéki pártok esetenként önsorsrontó módon léptek fel a saját jelöltjükkel szemben és mivel a választási rendszer egyfordulós, ezt a hibát, vagyis a külön indulást, már nem lehetett orvosolni.

A szakirodalomban már közhely (ld. pl. Kákai, 2015:222–223.), hogy a kisvárosokkal ellentétben a megyei jogú városokat már egyértelműen a pártok uralják. Kákai László hi-

vatkozott tanulmányának 2014-ig feldolgozott táblázatai szerint, független vagy civil szervezet jelöltje csak elvétve tudott mandátumot szerezni. Az adatokból kitűnik, hogy mind a polgármesterek, mint a képviselők esetében drasztikusan esett a pártok által önállóan mandátumot szerzett jelöltek aránya és a polgármesterek esetében az idők során, folyamatosan csökkent a mandátumot szerezni képesek száma. Míg 2002-ben az MSZP, SZDSZ és a Fidesz, addig 2006-ban már csak a Fidesz és az MSZP tudott önállóan pozíciót szerezni a polgármesterek között. A pártok erőviszonyait elemezve megállapította, hogy az FKgP és önállóan a KDNP 12 év alatt gyakorlatilag eltűnt a megyei jogú városok közgyűléseiből. Az akkor még a Fidesszel összemérhető támogatással rendelkező MSZP, a polgármesteri pozícióinak megtartása mellett a képviselői helyek tekintetében tudott javítani 1998-hoz viszonyítva, de 2006-ban, majd 2010- és 2014-ben mind a polgármesteri, mind a képviselő választáson jelentős mandátumvesztéssel szembesült 2002-höz viszonyítva. 2015-ben publikált tanulmányában Kákai László megállapítja, hogy 2010-ben, de különösen 2014-ben minden idők legrosszabb választási eredményét érte el az MSZP. A Fidesz viszont előretört és 2010-ben már csak ez a párt volt képes önállóan polgármesteri székhez jutni a megyei jogú városokban. 2010-ben a Fidesz önállóan 7, a Fidesz-KDNP szövetségében 15 polgármestert adott és csupán Szegeden tudott nem jobboldali jelölt nyerni. 2014-ben pedig 20 polgármestert adott a Fidesz vezetett jobboldal. Mellette 1 független és 2 baloldali-civil jelölt tudott városvezetői posztot szerezni.

A megyei jogú városokban ezúttal a korábbiaknál nagyobb szerepet játszottak a harmadik oldali, civil szervezetek. Amint azt már a 90-es évek végén megfigyelhettük, az úgynevezett civil szervezetek jelöltjei a legtöbb esetben politikai egyesületek voltak, amelyeket be lehetett sorolni bal- vagy jobboldalra.

Voltak azonban olyan egyesületek is, amelyek nem kötelezték el magukat, nem szövetkeztek a pártokkal, hanem függetlenek maradtak. Minimális céljuk az volt, az egyesület vezetője bejusson a képviselő-testületbe, ennek érdekében indultak el a választásokon. A megyei jogú városok választási rendszere 1994–2010 között viszonylag arányos volt, hiszen az egyéni kerületekben elért szavazatok abban az esetben is érvényesülhettek, ha az illető nem nyert mandátumot, mivel a szervezete az úgynevezett töredékszavazatok révén listán be tudott juttatni képviselőket. A független jelöltek számára a 90-es években tudatosodott, hogy érdemes közös szervezetbe tömörülniük, hiszen így képviselőhöz juthatnak a töredékszavazatok révén.

Ez a listás ága a választásoknak 2010-től kezdődően gyengült, hiszen a választási törvények módosításával nem csak az egyéni választókerületek számát csökkentették, hanem a listás képviselők számát is megfelezték, így a korábbi 60-40%-os arány 70-30-ra csökkent. De még így is érdemes volt elindulni a választásokon a kisebb támogatottságú pártoknak és civilszervezeteknek.

A választási rendszer tehát összességében a legerősebb párt, pártszövetség, vagy civil szervezet, illetve civilszervezet és pártszövetség számára kedvező. Ritka kivételektől eltekintve legalább 40%-os támogatottság kell a győzelemhez.

Ez most is így volt a polgármester-választásoknál.

Lássuk, milyen hangulatú tudósítások jelentek meg témánkban a választást követő napon.

A tudósítások ténszerűek. Az önkormányzati választásokat 2024-ben is a Fidesz-KDNP és szövetségesei nyerték a megyei jogú városokban. „A vármegyeszékhelyek zömében is a kormánypárt adja a polgármestert (kivéve: Győr, Szombathely, Tatabánya, Pécs, Szeged, Békéscsaba, Szolnok), valamint a képviselő-testületi többséget.” – írta a Világgazdaság (VG, 2024). Ebben a tudósításban is kiemelték: „A győri verseny volt az egyik legizgalmasabb, miután az eddigi fideszes polgármestert, Dézsi Csaba Andrást nem a korábbi kormánypárti településvezető, a szexbotrányban megbukó Borkai Zsolt, hanem a baloldal jelöltje, Pintér Bence győzte le.”

Az Indexben pedig, miután részletesen foglalkoznak a főpolgármester-választással, csak akkor térnek a témánkra: „Mevannak a megyei jogú városok eredményei is. Komoly átrendeződés nem történt, de azért Győrben komoly verseny volt, és több régi polgármesternek is le kell köszönnie.” Tudósításuk szerint: „Meglépő eredménynek számít, hogy a kormánypárt jelöltje kikapott Szolnokon és Nagykanizsán, de új polgármester lesz Egerben és Miskolcon is. Győrben sokáig hárman (köztük a várost sokáig vezető, de 2019-ben lemondott Borkai Zsolt) is versenyben voltak. Itt végül Pintér Bence győzött a kormánypárt jelöltje (a várost eddig vezető Dézsi Csaba András) és Borkai Zsolt előtt. Több településen is nagy szavazataránnyal nyert a regnáló polgármester: Székesfehérváron Cser-Palkovics András, Debrecenben Papp László, Szegeden Botka László, Esztergomban Hernádi Ádám, Hódmezővásárhelyen pedig Márki-Zay Péter kaptak ismét bizalmat.”³

A médiában a legnagyobb figyelmet Győr kapta, ahol a korábbi fideszes polgármester a választásokon szeretett volna visszakerülni a közéletbe.

A Borkai-ügy az idei választások előtti napokban jutott el odáig, hogy bírósági ítélet született, melyben első fokon elmarasztalták a zsarolókat. Nem tudni, hogy ez a hír megnyíben segítette Borkait a választásokon. Az a fajta elégedetlenség, amit a lemondását követően megválasztott új polgármesterrel szemben megfogalmazódott, végül a civil jelölt számára volt hasznos, aki a két fideszes, illetve Borkai esetben, volt fideszes jelölt fölött, mint nevető harmadik, győzedelmeskedett.⁴

Pintér Bence tehát a Tiszta Szívvel a Városért Egyesület, Momentum, LMP jelöltjeként (amit az MSZP is támogatott) 31,15%-kal nyert, a „papagájos” Dézsi Csaba András (Fidesz-KDNP, 30,4%) és Borkai Zsolt (Borkaival Közösen a Jövőnkért Egyesület, 27,02%) előtt. „Futottak még”: Glázer Tímea (DK, Jobbik, 3,45%), Koródi István (Mi Hazánk 3,01%), Kovács László (Civilek Győrért Egyesület 2,84%). Ugyanakkor – egy kivételével – minden egyéni körzetet a Fidesz-KDNP jelöltje nyert meg, tehát a polgármester „béna kacsa” lesz, a konfliktusok a közgyűlési többséggel borítékolhatóak.

Győr városa esetében talán a „bukott baloldal” helyett a bukott DK minősítés sem túlzás. 2019-ben Glázer Tímea 1,5% híján, a Borkai-ügy⁵ ellenére sem tudott győzni, most viszont mindössze 3,45 %-ot szerzett. (Annak ellenére, vagy éppen azért, mert a Jobbik is támogatta.)

2022-ben kisebbek voltak az izgalmak, mint 2019-ben, amikor – állítólag az úgynevezett Borkai-hatás miatt – több korábban biztosnak gondolt fideszes fellegrár is „elesett”, ezúttal viszont a megyei jogú városokban kiegyensúlyozottan szerepelt a Fidesz-KDNP.

Érdemes lenne azt is megvizsgálni, hogy a megyei jogú városok részére juttatott többlettámogatások mennyiben befolyásolták az önkormányzati választások eredményeit. Saját

véleményem szerint Veszprémben minden bizonnyal segítette a polgármester újraválasztását a 2023-as Európa Kulturális Fővárosa program során megvalósult fejlesztések és rendezvények. A városok fejlettsége, és az ezek kapcsán látható gazdagsága, viszont nem feltétlenül volt összefüggésben a választási eredménnyel. Így például a fejlett gazdasági mutatókkal rendelkező Győr városáról mindenkinek, aki oda látogatába érkezik, szinte csak pozitív élményei lehetnek, és mégis megbukott a regnáló fideszes polgármester.

Érdekes szempont lehet az is, hogy a társadalmi mozgalmak mennyire voltak hatással a választási eredményekre, gondolok itt például a Debrecen és környéki akkumulátorgyárak problémájára. Hiába volt látható a társadalmi elégedetlenség, mégis újjáválasztották a debreceni polgármestert. (Bár jóval kisebb arányban, mint 2019-ben, amikor 61,77%-kal nyert.)

Az is elgondolkodtató, hogy mi lehet az oka annak, és milyen tendenciát jelez, hogy ugyanakkor Szolnokon és Nagykanizsán leváltották a kormánypárti városvezetőt. Ez utóbbi esetben külön érdekesség Zala megyében Nagykanizsa és Zalaegerszeg példája, hiszen a megyeszékhelyen a Fidesz beágyazottsága igen erős, miközben Nagykanizsa történelmi hagyományai inkább a baloldalihoz köthetők. (A korábbi polgármesterválasztások eredményeiről lásd Agg, 2005:91–99.)

A személyiség szerepéről már szóltunk, így hiába például Szeged városának az egy évszázaddal ezelőttre visszanyúló jobboldali múltja, Botka László baloldali jelöltként mégis tartósan a város élén maradt. (Szeged városáról részletesebben e számunkban Bódi Ferenc és szerzőtársai írnak).

Az országos nagypolitikába berobbanó Magyar Péter által vezetett mozgalom, a Tisztelet és Szabadság (Tisza) Párt nem indult a megyei jogú városokban. Egyedül Békéscsabán volt egy olyan társadalmi szervezet, amely élvezhette a támogatását. (Nem nyert.) Mégis érdekes lenne megvizsgálni, hogy miképp alakult a polgármester támogatottsága, ha összehasonlítjuk a pártjának az európai parlamenti választáson elért eredményével. Ezt igazából a fideszes polgármestereknél lehet megfigyelni. Érdemes azt is megnézni, hogy a Tisza Párt hogyan szerepelt az adott városban.

Ez a párt összességében a fővárosban és nagyobb városokban ért el nagyobb eredményeket. Volt olyan város, ahol magasabb százalékban szavaztak rájuk, mint a kormánypártokra. Azt is érdemes megvizsgálni, hogy hogyan alakult az újjáválasztott polgármesterek támogatottsága és általánosságban, egy-két kivételtől eltekintve, meg lehet állapítani, hogy kevesebben szavaztak rájuk a választópolgárok százalékosan, mint az előző alkalommal. Ugyanakkor az is jellemző, hogy jobban szerepeltek a polgármesterek az önkormányzati választásokon, mint a pártjuk az európai parlamenti választásokon. Ez utóbbi a Tisza Párt feltűnésének eredményeképpen történt, és egy tendenciát mutat, ami szerint a polgármestereknek a személyisége és a választópolgároknak a stabilitási igénye megakadályozta, hogy az országban megindult kormányellenes hangulat elsodorja őket a hatalomból. Az európai parlamenti választásokon a Tisza nem sodorta el a Fideszt, de a támogatottságának a rövid idő alatti felfutása, az ellenzéki szavazók nagy részének átpártolása figyelmeztető jel a kormánypártok számára.

Érdekes módon a 2019-ben a nagyvárosokat elérő leváltási hullám megállt, viszont a kisvárosokban jó néhány korábbi polgármestert elsodort (pl. Balatonalmádi, Keszthely, Mosonmagyaróvár, Pápa).

A képviselő-testületekben, az említett Győr kivételével, általában a választásokon győztes párt jelöltjei győztek. Néhány városban okoz gondot az, hogy a képviselő-testület többsége politikai ellenfele a polgármesternek (pl. Pécssett, ahol ügyek mentén azért sikerülhet a polgármesternek esetenként többséget szereznie). A magyar jogi szabályozás szerint a polgármester nem oszthatja fel a testületet. A testület csak saját maga mandátumát szüntetheti meg. Ezzel egyben leváltva a város első vezetőjét is. Ez a szerintem furcsa megoldás nem látszik indokoltnak, hiszen ily módon egy népszerű polgármestert a vele szemben ellentétes oldalon álló testülete el tudja lehetetleníteni, de az is előfordulhat, hogy akár a várost is csődbe tudja vinni, mint amire anno Esztergomban példa is volt.⁶

Más városokban is akkor volt változás a polgármester személyében, ha az ellenoldalak megosztottak voltak. Így történt Miskolcon, ahol a regnáló polgármester visszalépett, mivel a korábban őt támogató baloldali pártokkal megromlott a viszonya. Így a Fidesz-jelöltjével szemben, aki jellemző módon nem a párt köreiből, hanem civil jelöltként került a Fidesz-KDNP látókörébe, nyerni tudott a kettévált, korábbi kormánykritikus jelöltekkel szemben. Miskolcra egy másik tanulmány e számunkban részletesebben is beszámol (Bódi Ferenc és társai).

Az általam legjobban ismert városban, Veszprémben már 2006-ban megbukott az SZDSZ-es polgármester. Veszprém ugyanis csak „látszólag liberális város” (lásd Bánlaki, 2003). A polgármesterekkel készített interjúból kitűnik, hogy Dióssy László nem is értette, hogy miért akkor váltották le, amikor véleménye szerint a legjobban teljesített. Míg Debreczeni János elmondta, hogy gyakorlatilag egyedül kampányolva a Fidesz anyagi támogatása nélkül sikerült nyernie (Agg 2015/a, b).

2010 óta Porga Gyula Veszprém polgármestere, és 2014, valamint 2019 után 2024-ben is újraválasztották. Igaz, kisebb százalékos eredménnyel, mint korábban. Várható volt, hogy nem talál legyőzőre, hiszen ellenfele Hartmann Ferenc a korábbi (2002–2006), szocialista alpolgármester, ezúttal civil színekben is (Híd a Városért Egyesület), a DK, a Momentum és egy jobbikos utódszervezet támogatásával indult. Ugyanakkor egy harmadik jelölt is ringbe szállt, aki már 2019-ben is próbálkozott volna független jelöltként, de akkor még visszalépett. Most egy új, harmadikutas, civilszervezet képviseletében indult, elsősorban független vállalkozók támogatásával, s ha a polgármesteri címet nem is sikerült elnyernie, de a kompenzációs listán bekerült a városi közgyűlésbe (Adamecz László). Az általa vezetett Együtt Veszprémért Egyesület nem tekinthető sem baloldalinak, sem kormányközelinek, és tudomásom szerint a Tisza Pártot sem keresték meg.⁷

Veszprémben, amit mint a 2024-es választást átlagosan jellemző várost veszünk példának, már 2010 óta ugyanaz a polgármester. Az elmúlt két alkalommal abszolút többséggel, 54-55%-kal nyert Porga Gyula.⁸ Most is népszerűbb volt mint a pártja, de már egy kicsit csökkent a támogatottsága.

Az Európai parlamenti választásokon Veszprémben a Fidesz–KDNP 36,41%-ot, az MSZP-DK-Párbeszéd szövetség 10,15%-ot, a Momentum 3,93%-ot, a Mi Hazánk 6,3%-ot ért el.

Porga Gyulát a Fidesz-KDNP színeiben a szavazók 47,55%-a támogatta, a „baloldali” ellenzék jelöltje 29,43%-a is több mint a mögötte álló pártok EP választásokon elért összesített eredménye, a civil jelölt 17,11%-ot ért el, ez azonban, ha összeadódna, együtt is kevesebb mint a győztes városvezető. (A Mi Hazánk jelöltjére mindössze 5,91% szavazott.)

A polgármesterjelöltet nem állító Tisza 35,68%, az MKKP 4,17%, az LMP 1,07%-nyi szavazatot gyűjtött. (Az ellenzéki összefogás jelöltjeként 2019-ben bekerült zöld képviselő ezúttal a civileket képviselő Együtt Veszprémért színeiben győzött egyéni választókerületében.) Veszprémben a közgyűlésben a Fidesz-KDNP pozíciója megerősödött, mert a korábbi ellenzéki összefogás felbomlott, új szereplők, köztük a Kétfarkú Kutypárt jelöltje is bekerült a testületbe.

Még egy várost kell megemlíteni.

Baja újonnan lett megyei jogú város (Esztergommal együtt), annak ellenére, hogy a korábbi szabályozás szerint nem felelt meg a megyei jogú várossá nyilvánítás kritériumainak. Baja korábban törvényhatósági jogú város és megyeszékhely is volt. Mivel a legutóbbi, tartósan szánt, szabályozás szerint a megyei jogú városok száma nem volt bővíthető, kivéve ha új megyeszékhely jön létre, ezért a 2022-es parlamenti választás előtt az ellenzéki összefogás jelöltje az önálló Bács megye visszaállításának programjával kampányolt. (Ilyen alapon pl. Mosonmagyaróvár is lehetne megyei jogú város. Sőt, Pápa akkori polgármestere a 2002-es választások előtt fel is vetette, hogy őket is megilleti a megyei jog. Lásd Józsa, 2001:6.)

Baját a kormánypártok visszahódították, ami nem annyira meglepő, mint a 2019-es választás elvesztése, amikor a sajtóhírek szerint saját volt alpolgármestere buktatta meg az akkori fideszes polgármestert.

2024-ben Kámáné Bari Bernadett (Fidesz-KDNP) 47,95%-ot ért el, s ezzel fölényesen győzött a Momentumból kilépő, s ezúttal egy civil szervezet (MARÉG - Magyarországi Régiókért Egyesület) és az MSZP jelöltjeként induló Nyirati Klárát (37,83%), akinek esélyeit eleve csökkentette, hogy külön indult egy másik civil szervezet (Bácskaiak a Városért Egyesület), valamint a Mi Hazánk jelöltje is, akik egyenként valamivel több mint 5%-ot értek el.

RÖVIDEN ÖSSZEGEZVE

A 2022-es megyei jogú városi eredményekből nem következtethetünk arra, hogy a kormánypártok és szövetségeseik uralma megrendült volna. Repedések ugyan vannak a hatalmi épületben, néhány „várat” bevett az ellenzék, néhányat elveszített, összességében azonban a Fidesz és az általa támogatott polgármesterek megvédték a párt vidéki erősségeit. Igaz az is, hogy az ellenzéki „nehéztüzérség”, vagyis a Tisza Párt még nem érkezett meg az ostromhoz.

JEGYZETEK

- 1 Az adatok forrása elsődlegesen a Nemzeti Választási Iroda honlapja. Elérhető: www.valasztas.hu Letöltés ideje: 2025 január 2.–február 24., s ez igaz valamennyi internetes forrásra.
- 2 Kilép a Jobbikból Mirkóczki Ádám. Elérhető: hvg.hu 2020 június 02. 16.00 m.hvg.hu/itt-hon/20200602_jobbik_mirkoczi_adam_kilepes Most, 2022-ben a „baloldal” (DK-MSZP-Momentum-Párbeszéd szövetség) külön indult, s polgármesterjelöltjük pont annyi szavazatot szerzett (12,57%), amennyi hiányzott az ő 26,52%-ához, hogy újra válasszák.

- 3 Győr esetében feltűnő, hogy mennyire pontatlan a győztes ellenzéki jelölt fideszes minősítése. Nem Pintér Bence (Tiszta Szívvel a Városért Egyesület, a Momentum és az LMP) volt az „igazi baloldali” jelölt, hanem Glázer Tímea.
- 4 A 2019-es önkormányzati választáson Borkai Zsolt a jachtos botrány ellenére is meg tudta őrizni polgármesteri székét: 44,32% - 42,83% arányban legyőzte a DK-s Glázer Tímeát, akit a Momentum, az MSZP, a Jobbik és az LMP is támogatott. Borkai Zsolt a választás után lemondott a polgármesteri tisztségről, a 2020. januári időközön Dézsi Csaba András volt a kormánypártok polgármesterjelöltje, és 56,14 százalékkal magabiztos győzelmet aratott a helyi MSZP-s Pollreis Balázs felett, aki mögé a DK, a Momentum, a Jobbik és az LMP is felsorakozott. A 2024-es választást megelőzően az ellenzéki pártok között történtek egyeztetések a győri politikai helyzetről és a lehetséges közös jelölt megtalálásáról, még az előválasztás lehetősége is felmerült, de végül a korábbi összefogás pártjai megosztottak maradtak Pintér Bence és Glázer Tímea között. Forrás: index.hu/belfold/2024/önkormányzati_valasztas/2024/06/17/gyor-pinter-bence-dezsi-csaba-andras-polgarmester/
- 5 A 2019-es önkormányzati választásokat megelőzően az „Ördög Ügyvédje” blog közzétett egy videót Borkai Zsolt győri polgármesterről, amint egy jachton egy prostituálttal közöszül. (Mint később kiderült, a felvételt zsarolás céljából készítették.) Részletesen: Kuruc.info – Kokó, kurvák és jacht az Adrián 2019-10-08 m.kuruc.info/r/53/203
- 6 2010-ben teljes ellenzéki összefogással Tétényi Éva független jelöltet választották Esztergomban polgármesternek, viszont az összes egyéni kerületben a Fidesz jelöltje győzött. A város önkormányzata már 2011-ben fizetéképtelenné vált. Vö. Sztojcsév Iván: Rettegjünk? – Ha csődbe megy egy város, in: Világgazdaság Online, 2011.06.23.
- 7 Szóbeli információk, ami az egyesület egyik alapító tagjától származnak.
- 8 2019-ben a teljesskörű ellenzéki összefogás is kevés volt a győzelemhez az akkor még DK-tag Katanics Sándornak, aki viszont egyéni választókerületben győzni tudott, s ez meglepetésre három másik társának is sikerült. 2024-ben már a Híd a Városért Egyesület képviseletében nyert a Gyulafrírót-Kádárta városrészben, két egyéni képviselői helyet viszont elveszített a korábbi ellenzéki összefogás.
- 9 A szavazatarányt vizsgálva felvethető a legitimitás kérdése, vagyis hogy az 50%-nál kisebb választó támogatás mennyire nevezhető a szavazók akaratának. Ez azonban a 1994-ben bevezetett egyfordulós választási rendszer miatt nem releváns. Amennyiben lehetőség nyílt volna második fordulóra, abban az esetben, ha nincs olyan jelölt, aki több mint 50%-ot kapott, akkor a 2024-es eredményeket modellezve érdekes küzdelemre kerülhetett volna sor pl. Győrben és Egerben, annak függvényében is, hogy a második fordulóba a két, illetve a három legtöbb szavazatot kapó személy indulhatott volna.

IRODALOMJEGYZÉK

- Agg Zoltán: *Politikai földrajz és megyerendszer*, Comitatus, 2005. ISBN 963 7185 39 9
- Agg Zoltán: *Politikai térátlépések: helyi, regionális és országos szereplők Magyarországon*, in: András Ferenc – Géczi János (szerk.): *Térátlépések*, Veszprém, 2015, 11–18. ISBN 978 963 396 079 0
- Agg Zoltán: *Van élet a polgármesterség után, Beszélgetés dr. Dióssy Lászlóval*, Comitatus, 2015a/218. 48–50.
- Agg Zoltán: *Interjú Debreczeni Jánossal, Veszprém város korábbi polgármesterével*, Comitatus, 2015b/218, 51–56.
- Bánlaki Ildikó: *Veszprém, a csak látszólag liberális város*, in: Oláh Miklós – Agg Zoltán (szerk.): *Új szereposztás: önkormányzati választások 2002*, Comitatus, 2003. ISBN 963 7185 36 4

- Index: *Győr szolgáltatta a legnagyobb meglepetést*, 2024. Elérhető: index.hu/belfold/2024/onkormanyzati_valasztas/2024/06/09/valasztas-onkormanyzat-vidék-megyei-jogu-varos-polgarmester
- Józsa Benő: *Kis régiók – nagy ellentétek, Pápa megyei jogú városi címre aspirál*, Megyei Tudósítások, 2001/5, 6. ISSN 1217-6095
- Kákai László: *Helyi és területi önkormányzat, helyi politika*, in: Körösesy András (szerk.): *A magyar politikai rendszer – negyedszázad után*, Budapest, 2015, 203–229. ISBN 978 963 418 004 3
- Megyei Tudósítások: *Közvetlen elnökválasztás?*, 1993/2. ISSN 1217-6095
- Oláh Miklós: *Eljött a (le)váltások ideje*, in: Oláh Miklós – Agg Zoltán (szerk.): *Új szereposztás*, Comitatus Kiadó, Veszprém, 2003, 9–37. ISBN 963 7185 36 4
- Péli Gábor: *Mozgó törésvonalak a magyar politikai térben, Hogyan lett a két ellenzékből egy a választói térelmélet szerint?*, Politikatudományi Szemle, 2021/3. <https://doi.org/10.30718/POLYTUD.HU.2021.3.7>
- Rechnitzer János: *Nagyvárosok a magyar területi politikában és területfejlesztésben a rendszerváltástól napjainkig*, Tér és Társadalom, 2019/1, 3–26. <https://doi.org/10.17649/tet.33.1.3069>
- Somlyódiné Pfeil Edit: *Reflexiók nagyvárosaink elszalasztott felzárkózási lehetőségére az elmúlt tíz év tükrében*, Comitatus, 2024/250. <https://doi.org/10.59809/Comitatus.2024.34-250.209>
- VG (2024): www.vg.hu/kozelet/2024/06/valasztasok-2024-megyei-jogu-varosok
- www.penzcentrum.hu/otthon/20240610/onkormanyzati-valasztas-2024-itt-vannak-a-megyei-jogu-varosok-vegleges-eredmenyei-1152050

FÜGGELÉK

Választásokon győztes polgármesterek a megyei jogú városokban a támogatottság sorrendjében⁹

(Jelölő szervezet, szavazatarány %-ban)

- Székesfehérvár: Cser-Palkovics András (Fidesz, 74,11)
- Zalaegerszeg: Balaicz Zoltán (Fidesz-KDNP, 73,08)
- Esztergom: Hernádi Ádám (Fidesz-KDNP, 70,33)
- Dunaújváros: Pintér Tamás (Rajta Újváros! Egyesület, 67,78)
- Szeged: Botka László (Összefogás Szegedért, 67,75)
- Szombathely: Nemény András (Éljen Szombathely! Egyesület, 64,92)
- Békéscsaba: Szarvas Péter (Hajrá Békéscsaba, 61,73)
- Érd: Csőzik László (Szövetség Érdért, 61,26)
- Hódmezővásárhely: Márki-Zay Péter (Mindenki Magyarországa, 55,11)
- Szekszárd: Berlinger Attila (Fidesz-KDNP, 54,03)
- Kaposvár: Szita Károly (Fidesz-KDNP, 52,10)
- Sopron: Farkas Ciprián (Fidesz-KDNP, 50,84)
- Tatabánya: Szücsné Posztovics Ilona (MSZP, DK, LMP-Zöldek, Párbeszéd-Zöldek, Nép Pártján, Momentum, Többségben Tatabányáért, 50,14)
- Debrecen: Papp László (Fidesz-KDNP, 48,39)
- Baja: Kámáné Bari Bernadett (Fidesz-KDNP, 47,95)
- Nagykanizsa: Horváth Jácint (MSZP, DK, Jobbik, LMP-Zöldek, Momentum, ÉVE, 47,86)
- Veszprém: Porga Gyula (Fidesz-KDNP, 47,56)
- Salgótarján: Kreicsi Bálint (Fidesz-KDNP, 46,76)
- Pécs: Péterffy Attila (MSZP, DK, Pécs Jövőjéért Egyesület, Forum Sopianae, Momentum, 46,05)

- Nyíregyháza: Kovács Ferenc (Fidesz-KDNP, 45,9)
 - Kecskemét: Szemereyné Pataki Klaudia (Fidesz-KDNP, 41,89)
 - Miskolc: Tóth-Szántai József (Fidesz-KDNP, 40,2)
 - Szolnok: Gyórfi Mihály (MSZP, DK, Jobbik, Párbeszéd-Zöldek, Momentum, Agóra Egyesület, Te-
gyünk Szolnokért Egyesület, 39,90)
 - Eger: Vágner Ákos (Fidesz-KDNP, 35,51)
 - Győr: Pintér Bence (TSZV, LMP-Zöldek, Momentum, 31,17)
- (Forrás: Nemzet Választási Iroda)

Papp György: Árnyékban